לא ירלה בחוץ לזמנו וסיפיה דפיגול יהיה זה חוץ למקומו א"כ גרסת הספר נכונה ומת"כ אין ראייה לכמה בריימות נשנו שם לפי מה דס"ד מעיקרא ואיכא למימר דהסיגא נשנית לפי הטעות דהוה ס"ד מעיקרא בפ"ג דזבחים דמתרי קראי נפקי חוץ למקומו מקרא זוטא דפרשת קדושים וחוץ לזמנו מקרא אריכא דפרשת לו ועוד קשה על פרש"י אמאי קרי לחוץ למקומו פיגול ולחוץ לזמנו נותר דבכל הש"ס חוץ לזמנו קרי פיגול בשלמא לפי' ר"ת משום דחוץ למקומו נפקא לן מדכתיב פיגול יהיה בקרא אריכא להכי קרי ליה פיגול ולכל הפי' קשה אמאי מדכר בברייתא פיגול בריש"ל והא חוץ לזמנו כתב בריש"ל ופ"ל לפי שהוא קל יותר מחוץ לזמנו דחוץ למקומו אין בו כרת ועוד דהותר מכללו בגמרא הוה מהדר בריש"ל לאוקמא ביה רלוי ליה לפי טפי מבחוץ לזמנו דחמיר ובתר דלא מיתוקמא ליה ביה מהדר לאוקמא בחוץ לזמנו ופרש"י בפ"ק דפסחים (דף מז:) אית דמפרשי פיגול חוץ לזמנו כמו פיגול שבכל הש"ס שהוא חוץ לזמנו אם עון פיגול הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון נותר נותר ממש ולא נהירא דהיכי קאמר הרי כבר נאמר לא ירלה אי לא ירלה הזבח קאמר וכי לאחר שהוכשר יחזור ויפסול ואי האוכלו קאמר וכי אין כפרה לחייבי כריתות ועוד תיפוק ליה מעון הקדשים ולא עון [ג] האוכלין ומורי ה"ר יהודה ממץ זצ"ל אמר לי מפי ה"ר ווים מאפר"ק זצ"ל אם עון נותר נותר ממש ומה שהקשה רש"י אחר שהוכשר יחזור ויפסל דילמא אתיא כר"ע דאמר בפ"ג דזבחים (דף כט.) לר' אליעזר הא מצינו לזב וזבה וטומרת יום שהן בחזקת טהרה וכיון שראו שתרו אף אתה אל תתמה ע"ז אחר שהוכשר יחזור ויפסול ואע"ג דר"א אהדר ליה התם הרי הוא אומר המקריב בהקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשליחי ולכאורה משמע דר"ע קיבלה דאין הזבח נפסל והכא דריש ליה מלא ירלה שהזבח נפסל אם נותר ממנו י"ל דה"ק אם עון נותר וימא דאית ביה עון בזבח וידרוש לקרא כר"ע באוכל מזבחו ביום השליחי הכתוב מדבר וסברא הוא לאוקמא לקרא בהכי לפי שהוא איסור קל שאירע לאחר שהוכשר ולהכי אימא דהאין מרלה עליו אלא איסורים הא כבר נאמר לא ירלה הא אין נושא אלא עון טומאה ומהשתא נית לן לאוקמא קרא דואם האכל יאכל ביום השליחי באוכל מזבחו ביום השליחי דהא דהוה ס"ד לאוקמא הכי הייגו כי היכי דתיתוקם ביה קרא דלרוי ליך משום דמיסתבר טפי משום דאירע לאחר שהוכשר והייגו לריכין לומר דקרא דהמקריב הוה דריש ליה לדרשא אחריתא כדדרים ליה בפ"ג דזבחים (דף יג.) לומר לך זריקה בכלל היתה ולמה יצאה להקיש אליה ולומר לך מה זריקה מיוחדת שהיא עבודה המעכבת כפרה ומחשבה פוסלת בה אף כל [כו'] לאפוקי שפיכת שיריים והקטרת אימורין אבל כיון דאפי' אי הוה מוקמי' לקרא באוכל מזבחו ביום השליחי אפ"ה לא היה מרלה אליך עליו שהרי כתוב בו לא ירלה והשתא לא דחקינן בחנם לאוקמא ביה קרא אלא דרשינן מהמקריב בהקרבה הוא נפסל ואין נפסל בשליחי: **הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה וכו'.** תימה לר"ת מאי איצטריך למיתלי טעמא שהותרה מכללה תיפוק ליה משום דאי אפשר לאוקמא קרא בפיגול ונותר בעלמא וכן משמע בהקומץ רבה (מנחות דף כה.) דפריך ואימא עון שמאל שהותר מכללו דיוה"כ[א] ומשני אמר קרא עון שהיה בו ודחיתיו[ב] והיינו על כרחך מלרלון להם דאי לאו הכי מנא ליה דבדיחוי מיירי קרא והכי הוה ליה לשנויי אמר קרא עון שהוא עון בכל מקום לאפוקי שמאל שאינו עון ביוה"כ [והא דלא נקט מלרלון] י"ל משום דלא משמע למעוטי שמאל שהרי מרולה הוא אלא מעון נמי קדשים וה"ק עון שהוא לרלון שהוא מרולה וטובא פריך התם ולא פריך אלא מהכך דהותרו מכללן ומ"א א"כ פיגול ונותר היכי ס"ד לאוקומי קרא בגוייהו אי לאו דכתיב לא יחשב ולא ירלה תיפוק ליה דלא הותרו מכללו ואור"ת פיגול[ג] הותר מכללן בגמרא שאין פסול מקום בגמרא[ד] ונותר כדי נסכים[ה] אי נמי הותר בראשו של מזבח[ו] אבל קשה למ"ד ליכא מועלת בראשו של מזבח בפרק המזבח מקדש (זבחים דף פז.) מאי איכא למימר ועוד מחשבת נותר לא הותרה ואומר ריב"א דהותרה במנחת כהנים ובמנחת כהן משוח ובכל דבר שאין לו מתירין דאין חייבין עליו משום פיגול כדתנן בפ' ב"ש (שם דף מג.) ואפי' פסול נמי ליכא מדקאמר התם בפ"ק דזבחים (דף יד.) לר"ש דאמר כל שאינו על מזבח החיצון כשלמים[ז] אין חייבין עליו משום פיגול ואמרי' התם מודה ר"ש לפסול מק"ו משלא לשמן הכשר בשלמים ופסול בחטאת חוץ לזמנו הפסול בשלמים אינו דין שיפסול בחטאת[ח] ובדבר שאין לו מתירין ליכא ק"ו דהא אלא לשמן כשר במנחת כהנים ובכל דבר שאין לו מתירין ומ"ת חוץ למקומן שהותר בגמרא הא לא מיקרי הותר מכללו דבעינן עון דלפני ה' כדמשני התם כי פריך ואימא עון יוצא שהותר בגמרא ומשני עון דלפני ה' יש לומר יוצא לאו עון דלפני ה' הוא דפסולו אירע בחוץ אבל מחשבת חוץ למקומו פסולו אירע בפנים שעומד בפנים ומחשב לחוץ ואין לומר דגמרא לא מיקרי הותר מכללו כיון דהכשירו בכך כדמשני התם גבי שמאל דלא דמי דשמאל כיון דהכשירו בפנים בשמאל קרי ליה הכשירו בכך אבל חוץ למקומו כיון בדפנים לא אשכחן ליה הכשירו לא חשיב הכשירו בכך מה שהותר בגמרא ויא"מ דפיגול ונותר אע"ג דלא הותרו מכללן הוה מוקמינן קרא דריצוי ליך בגוייהו אי לא יחשב ולא ירלה משום דכתיב בהו עון[ט] ובליך כתב עון וגמרינן עון עון מליך ואי משום דכתיב לרלון להם דמשמע דלא מתוקם אלא במידי דהותר מכללו כדפי' איכא למימר דהוו מוקמי לרלון לדרשא אחריתי כדדרים בפ' הבא על יבמתו (יבמות דף ס:) לרלון להם ולא לפורענות ובפ' הקומץ רבה (מנחות דף כה. ד"ה ואימא) כתבתי אמאי לא מוקמינן לקרא לעון גבילה וטריפה שהותר מכללו במליקה[י] או בעון גילה שהותר מכללו באיברים ופדרים או בעון אותו ואת בנו שהותר מכללו בעופות או עון מחוסר זמן[יא] שהותר בעופות וע"ש:

מכלל דר"ש סבר טומאה דחויה היא בצבור. לא ידענא מאי רמייה מייתי ר"ש מיהו"כ דאפי' כשאינו על מצאו אין מרלה אלא בטומאה כיון דקרבן צבור הוא דאתא בטומאה מידי דהוה אטומאת גברא דלא מרלי ליך עלה ודמיא טומאה וי"ל דה"ק ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח דאי אפי' אם יש אחרת שהוהה אין אומר לו הבא אחרת תחתיה וע"כ היינו משום דאפי' אין עודהו מרלה וכיון דאיכא תרתי רלוי ליך וקרבן צבור לא מייתי אחריתי דאי אין עודהו על מצאו אינו מרלה ליתא ליה הבא אחרת תחתיה כיון דטומאה דחויה היא וא"ת והאמר לעיל גבי היה מקריב מנחת פרים מאי לאו דחג אלמא למ"ד טומאה דחויה היא אומר לו הבא אחרת תחתיה אפי' בקרבן צבור גמור י"ל דההוא תנא דלעיל סבר כר"י בהא דאין עודהו על מצאו אינו מרלה וכגון שאינו על מצאו אי נמי בנשבר הליף ואליבא דכולי עלמא: ומה

הא אינו נושא וכו'. הא לשון מעתה הוא מעתה אי אתה מוצא שיהא נושא אלא עון קרבן טומאה ומאי שנא דשדינן ליה לקולא הואיל ומצינו בה קל אחר שהותרה לצבור מכלל איסור שביחיד הלכך שדי ביה נמי לקולא שיהא הליף מרלה אותה בקרבן יחיד. קתני מיהא שהותרה בצבור אלמא היתר היא בצבור: **בין שישנו הליף על מצאו.** של כהן גדול כשאירעה טומאה על הקרבן: **יוה"כ.** אינו על מצאו בשעת עבודת היום הפנימית שאינו נכנס לפנים בבגדי זהב: **שטומאה הותרה לו.** שכולו קרבן צבור ואינו לריך לרלויי ליך: **מכלל דר"ש סבר דחויה היא.** ולין דאמר עלה והיינו תנאי: **אמר אביי הו.** מילתא באפי נפשיה היא לפרושי פלוגתייהו: **בפיכפא.** יתד: **על מצח ונשא.** והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים (שמות כח):

אמר

א) אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור וקשיא לרב ששת תנאי היא **ב)** דתניא ציץ בין שישנו על מצחו בין שאינו על מצחו מרצה דברי רבי שמעון ר' יהודה אומר **ג)** עודהו על מצחו מרצה אין עודהו על מצחו אינו מרצה אמר לו ר"ש כהן גדול ביוה"כ יוכיח שאין עודהו על מצחו ומרצה אמר לו ר' יהודה הנח לכהן גדול ביוה"כ שטומאה הותרה לו בציבור מכלל דר"ש סבר טומאה דחויה היא בציבור אמר אביי בנשבר הציץ דב"ע לא פליגי דלא מרצה כי פליגי דתלי בסיכתא רבי יהודה סבר **ד)** על מצח ונשא ורבי שמעון סבר **ה)** תמיד לרצון לפני ה' מאי תמיד אילימא תמיד על מצחו מי משכחת לה מי לא בעי מיעל לבית הכסא ומי לא בעי מינם אלא תמיד מרצה הוא ולרבי יהודה נמי הא כתיב תמיד ההוא תמיד שלא יסיח דעתו ממנו כדרבה בר רב הונא **ו)** דאמר רבה בר רב הונא **ז)** חייב אדם למשמש בתפיליו בכל שעה ושעה ק"ו מציץ ומה

ח) מהכדרין יב: פסחים עז., **ט)** שבת יב. מנחות לו:, **י)** בס"י המקדשין,

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עַל מִצַּח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ׃ שמות כח לח

מוסף רש"י

הא אינו נושא. כמו הרי, כלומר הרי יש לך להבין על כמה שאין לך עון הקדשים שיוכל לין לרלות עליו אלא עון טומאה, ומאי שנא טומאה מפסול יוצא ושאר הפסולים, שהותרה מכללה בצבור. דנמיתא מפני קרבן לבור, דכתיב במועדו ופסולו בשבת ופסולו בטומאה, וכיון דהיקלתה אצלה לכך, היקלתה אף בימיל שלא הותרה אצלו לכתחילה בלא לין יולא הלין עליה (פסחים עז:) הואיל ומלינו לה היתר אחר שהותרה מכללה בלבור לכתחילה, הלכך יחיד שלא הותרה אצלו יבא הלין ויולא בדיעבד (זבחים כב:). **בין שישנו על מצחו.** על מצח כהן גדול בשעת טומאה (סנהדרין יב:) בשעה שאירעה טומאה בקרבנות (פסחים עז.). **כהן גדול ביוה"כ יוכיח.** בשעת עבודת פנים (פסחים שם) בבגדו לפני ולפנים ביום הכפורים יוכיח שאינו נוגע בבגדי זהב ואם אירעה טומאה בקדשים מבלה הלין (סנהדרין שם) דהא אין נכנס שם בבגדי זהב כדאמרינן בר"ה (כו.) דאין קטיגור נעשה סניגור (פסחים שם). **ומרצה.** אם נגע בטומאה, דהא ק"ל כל קרבנות הליבור הקבוע להן זמן דוחין את הטומאה, ור"ש אית ליה טומאה דחויה היא בליבור ואי לאו משום דלין מרלה לטומאה לא הוי מתכשרא (פסחים שם). **הנח לכהן גדול ביוה"כ.** שבולו עבודת ליבור הוא וטומאה הותרה בקרבן ליבור מטהרה גמורה ואין לריך לין לרלות (סנהדרין שם) ואין קרבן ליבור לריך הילוי הלין אלא קרבן יחיד (פסחים שם).

מוסף תוספות

א. נטל את המחתה בימינו ראת הכף בשמאלו. רש"י מנחות כה. ד"ה ביום. **ב.** לאפוקי שמאל [ביוה"כ] דאין בה שום עון, דהכי הוא הכשר מצותו. שם ד"ה לאפוקי. **ג.** חוץ למקומו. תוס' פסחים נח: ד"ה הא. **ד.** [ו]לא שייך שם מחשבת חוץ למקומו. תוס' זבחים כג: ד"ה הא. **ה.** ואגב פיגול נקט נותר הואיל ואשכח ביה קרא אף על גב דלא צריך. תוס' מנחות כה. ד"ה הא. **ו.** דאיכא למאן דאמר אין

עין משפט נר מצוה

יד א מיי' פ"ד מהל' פיפח המקדש הל' ז ופ"ח מהלכות פסולי מוקדשין הל' לד ופי"ח הלכה יט: **טו ב** מיי' פ"ד מהלכות ביאת מקדש הל' ח: **טז** ג מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה יד סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' כח סעיף ג:

תוס' ישנים

[**הא אינו נושא אלא עון טומאה שהותרה מכללה בציבור.** ומלינלרך לטעמא דהותרה אע"פ שאין (להכשירו) [להעמידו] לא בפיגול ולא בנותר, משום דנ[כ]הליל מוכח בהקומץ רבה (מנחות כה. ב) שאין להעמידו) ריעיי הלין אלא בהותר מכללו, דקאמר ואימא עון שמאל שהותר מכללו [ביום הכפורים], ומשני דהכשרו בהכי ואין זה הותר מכללו, ופי' שם ר"ת הטעם משום דכתיב נלרון להם לפני ה' דבעינן שלא יולא לין אלא אם יולא מקום אחר. ולפלוריכו הכא קראי לעמעו פיגול ונותר משום דפיגול הותר מכללו אבל במה, דיוצא כשר בגמה דאין זה הכשירו בהכי כמו שמאל דלעיל, והוי שפיר הותר מכללו. והכי פריך מי' החם אלא אימא עון יוצא שהותר מכללו בגמה לא ממעט ליה אלא מלפני ה', למעוטי פסול יוצא שבא מחוץ, פי' שאין בו עבודה הכשרים בחוצה מועד. אי נמי י"ל דפיגול הותר מכללו אבל הקומץ וקטרת ומנחת הכהנים דלא שייך בהו פיגול לפי שאין להם תמירין כדתנן בהליל בפ"ב דמעילה (ג, ח). ונותר ולפיגו עון עון מרליו ליך. אי נמי נותר נמי הותר מכללו בראשו של מזבח, ולהכי איצטריכו הכא קראי למעוטיהו. ר"מ]. **אלא תמיד מרצה הוא.** וקשה לר"ת מהא דקידושין פרק האומר [סו, א] גבי יאלי המלך הקם להם בגיך שבין עניך אלמא [אפילו] בשעת עבודה היה לובשו. ותירלן דשאני ליך דכתיב ביה תמיד וע"כ בכל שעה היה על מלחו, ואע"ג דמסקינא ליה לקמן בפרק בא לו [מה, ב] בבגדי כ[ו] ובתמיד [כז, ב] בבגדי כהונה אי ניתנו ליהנות בהן ובליך יש הנאה שהוא עליו, מ"מ מדכתיב תמיד הותר בכל שעה. מ"ר. אבל קלא קשה, א"כ מה שואל הכא תמיד למאי אתא, הא להא איצטריך כדפריש. וי"ל לדרבי יהודה לא היה יכול להעמידו דאתיכו בכל שעה דהא אפילו בשאר בגדי כהונה נמי מסקינא ליה דשמא ניתנו ליהנות בהן, ומבל מקום אמעינן שפיר מתמיד דאתכן בל שעה אפילו אם הבאר אסורין, ולר"ש נמי דתמיד משמע בל שעה מ"מ מוקמינן ליה מרליו. מ"ר.

מסורת הש"ס

ל) פסחים עז: **מ)** מנחות לו:, **נ)** בס"י המקדשין,

לינה מועלת בראשו של מזבח. תוס' זבחים שם. **ז.** בל קרבן שאין מתן דמו על מזבח החיצון, לאפוקי חטאות הפנימיות. רש"י זבחים יד. ד"ה בל שאינו. **ח.** משמע דאי לאו ק"ו הו"א דאפי' פסולא ליבא. תוס' שם. **ט.** בדכתיב והנפש האוכלת ממנו עונה תשא. ריטב"א. **י.** ובטריפה לא בתיב לא ירצה. תוס' מנחות שם ד"ה ואימא. מליקה טריפה היא לבתחילה, דחוהך שדרה ומפרקת. רש"י מנחות ו. ד"ה מליקה. **יא.** בגון תוך ח'. תוס' שם.

אחד זה ואחד זה. דיומ"כ ופרה: **שלישי ושביעי.** לפרישמו: **לכן השורף כו'.** לקמיה מפרש טעמיה: **דרבי מאיר סבר דחויה היא בציבור.** ובעינן טהרה מעלייתא והזאה בזמנה וכל יומא איכא לספוקי שמא היום זה שלישי הוא לטעותא בשלשה לראשונים ובשלשה האחרונים כל יומא ויומא איכא לספוקי מספיקא שהוא שביעי: **ור' יוסי סבר היתר היא בציבור.** דלא מחמרי בה אלא למעלה בעלמא דילפינן ממלואים (ג): **הזאה בלא זמנה לי.** בתורת שלישי ושביעי: **טבילה בזמנה מצוה.** דכתי' [במדבר יט] וחטאו ביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ בא"ש זה אלא ללמד על הטבילה שתהא ביום השביעי והזאה נמי מקשינן לטבילה להיות מצוה בזמנה הלכך כל יומא מזין עליה שמא היום זמנה: **לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה.** והאי וחטאו דרשינן ליה במסכת קדושין בפ"ג (דף סב.): **לא יחרץ.** שלא ימחקנו ולאזהרה למוחק את השם ואבדתם את שמם (דברים יב) וסמיך ליה לא תעשון כן וגו': **טבילה של מצוה.** טבילת טהרה שהטבילה הכתוב עליו: **כורך עליו גמי.** להגין עליו (ג) חוזק שתוף המים: **וקיימא לן.** במסכת שבת (דף קכ:) דבטבילה בזמנה מצוה פליגי ר' יוסי סבר מצוה הלכך ללמוד לא משכח גמי ושהה טבילתו ליום אחר: **לא מקשינן.** הזאה בזמנה לאו מצוה היא וכי כתיב שלישי ושביעי (ד) שלא יקדיש ושהה בין הזאה להזאה ארבעה ימים אבל אם השהה הזאתו לזמן מרובה אינ לן בה: שזה

ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת תורה [1] על מצחו תמיד שלא יסיח דעתו ממנו תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה ולר"ש דאמר תמיד מרצה והא כתיב על (ה) מצחו ונשא ההוא לקבוע לו מקום הוא דאתא ורבי יהודה לקבוע לו מקום מנא ליה נפקא ליה מעל מצחו ור"ש נמי תיפוק ליה מעל מצחו אין ה"נ אלא על מצחו ונשא מאי עביד ליה אמר לך ראוי למצח מרצה שאינו ראוי למצח אינו מרצה לאפוקי נשבר הציץ דלא מרצה ולר' יהודה נשבר הציץ מנא ליה נפקא ליה ממצח מצחו ור"ש מצח מצחו לא משמע ליה נימא הני תנאי כהני תנאי דתניא[6] אחד זה ואחד זה מזין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי בלבד ר' חנינא סגן הכהנים אומר [א]כהן השורף את הפרה מזין עליו כל שבעה כה"ג ביום"כ [ב]אין מזין עליו אלא שלישי ושביעי מאי לאו בהא קא מיפלגי ר"מ סבר טומאה דחויה היא בציבור ור' יוסי סבר טומאה [ג]היתר היא בציבור ותסברא אי סבר רבי יוסי היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי אלא דכולי עלמא הני תנאי סברי טומאה דחויה היא בציבור והכא בהא קמיפלגי ר"מ סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה ורבי יוסי [ג]לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה וסבר רבי יוסי לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה והתניא[ד] הרי שהיה שם כתוב על בשרו הרי זה לא ירחץ ולא יסוך ולא יעמוד במקום הטנופת [ה]נזדמנה לו טבילה של מצוה כורך עליו גמי וטובל רבי יוסי אומר יורד וטובל כדרכו ובלבד שלא ישפשף וקיימא לן דבטבילה בזמנה מצוה קא מיפלגי דתנא קמא סבר לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה ורבי יוסי סבר אמרינן טבילה בזמנה מצוה אלא דכולי עלמא להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה והכא בהא קמיפלגי רבי מאיר סבר מקשינן הזאה לטבילה ור' יוסי סבר לא מקשינן הזאה לטבילה ורבי חנינא סגן הכהנים אי מקיש הזאה לטבילה אפילו כהן ביום"כ נמי אי לא מקיש הזאה לטבילה אפי' כהן השורף את הפרה נמי לא לעולם לא מקיש וכהן השורף את הפרה מעלה בעלמא כמאן אזלא הא דתנו רבנן אין בין כהן השורף את הפרה לכהן גדול ביום הכפורים אלא שזה

ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת. תימה לי ליפרך מה לציץ שכן הסם הוא בגלוי תאמר בתפילין שהן מחופין עור ואין לתרץ הש"נ כתיב שדי בתפילין בקמטין מדא דאין זה כתב גמור לדזקא ש"ין של תפילין הלכה למשה מסיני אבל ד' י' לא ועוד בציץ איכא סם המיוחד בן ד' אותיות דחמיר טפי וצ"ל דאינו ק"ו גמור דאורייתא אלא מדרבנן וה"ק נהי נמי דאיכא חומרא טפי בציץ כדמפרש מ"מ כיון דאיכא בתפילין לד תשיבות זה טפי שיש בהן אזכרות הרבה סברא הוא שמן הדין יש לחכמים לתקן למשמש בהן כל שעה: **ורבי יוסי סבר טומאה היתר היא בציבור.** תימה לי א"כ גבי פרה אמאי קאי בג' ובשביעי הא לאו קרבן ציבור היא לדחות שבת וטומאה וצ"ל דכיון דטבול יום כשר בפרה דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור דאמרת טהור כל דהו אם כן מהתם נמי נכשיר כהן השורף הפרה בלא הזאה כלל כיון דלא ברור לן דבעמא והוא הדין לאפילו שלישי ושביעי לא בעי אלא מעלה בעלמא:

אי סבר רבי יוסי טומאה היתר היא בציבור הזאה כלל למה לי. גבי יומ"כ תימה לי ליפתרינ הזאה משום אילו של אהרן הקרב ביומ"כ דכיון דיחיד הוא מהדרינן אטהרה וצ"ל דהנ"מ היכא דעבמא בידו טומאה ולאיש כלעיל (ה) אבל בחשבת בעלמא כי הכא ולאי לאמן דמיקל ואמר היתר היא בציבור לא הוה מצרכי מידי אפילו בדיחיד כגון אילו של אהרן כיון דחשיב כקרבן ציבור לדחות שבת וטומאה:

וסבר רבי יוסי לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה כו'. לא הוה מלי לשנויי ההיא דלעיל רבי יוסי בר' יהודה היא דסבירא ליה בפרק המפלת (נדה דף כט.). לאו מצוה היא וכה"ג משני לקמן שילהי מכילתין (דף פח. וש"ס) וצ"ל דכיון דפליג בהדיה ר"מ שמע מינה דרבי יוסי בר חלפתא הוא שהיה חבירו בר פלוגתיה:

דכולי עלמא להני תנאי אמרינן טבילה בזמנה מצוה. ר"ת פסק דטבילה בזמנה לאו מצוה היא אע"ג דאמר בפרק המפלת (נדה דף נ. וש"ס) שמע מינה תלת שמע מינה טבילה בזמנה מצוה אין הלכה כן אלא כרבי יוסי בר' יהודה דאמר התם דיה טבילה בחמרונה[א] שהרי מעשים בכל יום שאין לך טובלת בזמנה טבילה של נדה ושל זבה ושל שומרת יום[ב] ובפרק בתרא דנדה (דף סז: וש"ס) אמרינן מכדי האידנא כולהו פסק זבות שויהו רבנן[ג] ליטבלינהו ביממא דשבעה[ד] משמע שלא היו טובלות ביום בשום פעם וה"א דפרק המפלת (שם דף נ. וש"ס) דסברי טבילה בזמנה מצוה[ה] ולאו דאייה היא מדסברי ב"ש וב"ה הכי שיהא הלכה כן דוחלי ר' יוסי בר' יהודה לא פליג עלייהו אלא ס"ל לא נחלקו ב"ש וב"ה בדבר זה א"כ מלי למימר דהלכתא כר' יוסי בר' יהודה ומה שעשה רבינו אליהו חזקן זכרונו לברכה באזהרות שלו טבילה בזמנה ועל ארבע גדילים יתד על אזניך תכסה הגדולים מנהגן היה שלא היה מקפיד לכתוב בהלכתן כמו שיסד על פתם נסקליס דנתם ונתחייב תסקלוהו ויאמר המלך תלוהו והיינו כר"א דפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) כל הנסקלין נתלין ולא כרבנן דאמרי אין נתלה אלא מגדף ועובד עבודת כוכבים ומהא דאמר בשמעתא דכולי עלמא אמרינן טבילה בזמנה מצוה אין להביא ראיה דלא הוה מלי למימר איפכא דכולי עלמא לא אמרינן טבילה בזמנה מצוה דא"כ מאי טעמא דר"מ ועוד ר' יוסי נמי על כרחך סבר טבילה בזמנה מצוה כדשמעינן ליה גבי מי שהיה שם כתוב על בשרו:

מקשינן הזאה לטבילה. תימה אמאי פסיק להו טפי דטבילה בזמנה מצוה מהזאה יש לומר משום דכתיב (במדבר יט) והזה הטהור על הטמא ואחטאו ביום השלישי וביום השביעי וכבס בגדיו ורחץ במים וטהר בערב ועל כרחך הא דהדר כתיב ואחטאו ביום השביעי לאו משום הזאה כתיב דהא כתיב כבר ואי משום לאשמועינן הזאה בזמנה מצוה ליהדר נמי הזאה דג' כדהדר הזאה דשביעי אלא על כרחך משום דרחץ אילטריך לאשמועינן דתכף להזאה טבילה ושמע מינה דטבילה בזמנה מצוה ולמאן דלית ליה טבילה בזמנה מצוה איכא למימר דדרים לאמי קרא כדקא דרים ליה בפרק האומר בקידושין (דף סב. וש"ס) דקאמר ואחטאו ביום השביעי למה לי אילטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי לקדשים אבל בתרומה בחד נמי סגי קא משמע לן והא

[דקתני] נמי טובלין מקמי מזין משמע דבטבילת חוב מיירי, ובמגילה הארוך הרבה. ולכן הגיה בשם ריב"א דאפילו הארוך הרבה דפרישה דטומאת מת לרב תחליפא דלעיל בשבילו. ועוד דר"י משמע דקאמר אפילו מדאורייתא מדקאמר שלישי ושביעי משמע בתורת שלישי ושביעי, ולשון הקונטרס משיעני גם כאן [ד"ה זאהה] וגם למעלה [ו, ב ד"ה הוהרה], ודוק ותשכח. ר"ל משה. **לא** ירחץ. בפרק כל כתבי [שבת קכ, ב] מסקינן דטעמא משום דאסור לעמוד בפני השם ערום, אבל משום לא תעשון גרמא, ולא בפירוש הקונטרס [ד"ה לא יחרץ]. **ורבי יוסי סבר לא** מקשינן הזאה לטבילה. ומאחר שלא הזה גם טבילה לא יעשה אלא ביום הזאה

ח) בדברי רבא אינו מפורש שם דלא יש שמא יפיח. וע"ש בתו' וע' בש"י ואולי ל"ל כאן אי שמא יפיח ומקשי בין לרבא ובין לאביי ועי'. ולשני התירוצים א"ש גם שמא יפיח כי אין לך היסח הדעת גדול מאם אין גופו נקי.

מסורת הש"ס

א) לעיל ד. פסחים עח. פרה פ"ג מ"ח ע"ש, ב) בכ"ר ותורה וכן לקמן, ג) לקמן פח. שבת קכ: [מס' סופרים פ"כ הלכה יב], ד) [במדבר יט], ה) [דף ז.].

תורה אור השלם

1. וְהָיָה עַל מֵצַח אַהֲרֹן וְנָשָׂא אַהֲרֹן אֶת עֲוֹן הַקֳּדָשִׁים אֲשֶׁר יַקְדִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל מַתְּנֹת קָדְשֵׁיהֶם וְהָיָה עַל מִצְחוֹ תָּמִיד לְרָצוֹן לָהֶם לִפְנֵי יְיָ׃
שמות כח לח

הגהות הב"ח

(א) גמרא על מצח ונשא: (ב) רש"י ד"ה וכי יוסי כו' דילפינן ממילואים. נ"ב לעיל תחלת דף ד: (ג) שם ד"ה כורך להגין עליו מפני מחוק:

מוסף תוספות

א. שאין מזקיקין אותה אלא לטבילה המועלת לתשמיש. מאירי נדה כט: ב. שכל טבילות שנשותינו טובלות היינו טבילה שלא בזמנה, דהן סופרות ז' נקיים מספק שהן זבות. תוס' ביצה יח: ד"ה כל. ג. שאפילו נדה סופרת ז' נקיים, דהחמירו על עצמן. רש"י נדה סז: ד"ה ספק. ד. מה"מ אם נדה היא הרי יום טבילתה יותר מז' לראייתה, ואם זבה היא טובלת זבה ביום. שם ד"ה ליטבלה. ה. ודר' יוסי ב"ר יהודה לגבייהו יחידאה הוא ולא קי"ל כותיה. רשב"ם נדה ג.

תוס' ישנים

תפילין שיש בהן אזכרות הרבה. וה"מ דמה לי טעמא בשבת פרק במה טומנין [מט, א] ה) מיפוק ליה משום היסח הדעת דהכא. וי"ל דהיינו נמי טעמא דהיסח הדעת דהכא. אי נמי אומר הכי"ר אלחנן דטעמא דהיסח הדעת לא שייך אלא כשהוא מיעוט. **נשבר הציץ מנא ליה.** וה"מ מהאי דשבת גופיה דעל מלמוד ונשף. וי"ל דהכי קאמר נשבר הציץ מנא ליה, דמעיקרא הוה ליה לאוקמא קרא אנשבר ולא לאיצו על מצחו אלא מלבה. **ותסברא אי ר"י סבר הותרה היא בציבור הזאה בלא למה לי.** וה"מ דלמא משום אילו של אהרן בלעל [ז, א]. וי"ל דמעלה של הזאה אין לנו לעשות בציבו קרבן יחיד. דבינו תאר"ה. וע"ז קשה לי כמו שעשו מעלת פרישה בשביל אילו של אהרן, ה"ב גם מעלת הזאה היה לשם לעשות כמו שאמרנו למעלה [ג, א] דין פר ואיל שלו וכו', ואם איל שלו לא היה טעון פרישה היה לו לומר דין פר שלו מפר שלו בגידל, ועוד איכן מצינו במילואים שלא היה הפרישה בשביל אילו של אהרן כמו בשביל אחריני, ועוד מדקאמר ר"י שלישי ושביעי משמע קלת דמדאורייתא קאמר ולא למעלה, וה"ב אילטריך הזאה בשביל אילו של אהרן. וצ"ל דמשמע לקמן פרק הזיפוה [ב, א] דדחיית

עין משפט נר מצוה

יז א מיי' פ"ב מהלכות פרה אדומה הלכה ד:
יח ב מיי' פ"א מהלכות עבודת יום"כ ה"י:
יט ג טור ש"ע י"ד סימן קלז סעיף ב:
כ ד ה מיי' פ"ו מהלכות יסודי התורה הלכה ו סמג עשין ג:

מוסף רש"י

על מצחו תמיד. קבלת ימיכא הוא להך דדשה דהא כבר קבע ליה מקום והיה על מצח אהרן (שבת יב.). **שלא יסיח דעתו ממנו.** שממשמש בו בעודו על מצחו (שמות כח לח). אחד זה ואחד זה. אחד כהן השורף את הפרה ואחד כהן גדול ביום הכפורים שטעונין פרישה שבעת ימים (פסחים עח.). כל שבעה. ימי הפרישה (לעיל ד.). בראשון לפרישתו שמא היום שלישי לטומאתו, שמא היום ג' ימים שטומאת בעמת ומשמש בעלמא היא ומעלה, וכן שני שמא שלישי, ושלישי שמא שלישי וכיביעי לא בעי זריקה, ואינך מספקינן כל חד וחד מז' לטומאה (פסחים עח.). מכל חטאות שהיו שם. מכל אפרי הפרות שהיו במקדש, שאפר פרה בעלה ביום והזה ביום קבול אבל האדם עצמו טובל בעלה ומזה ביום, אומר ר"ת דהיינו טבילה שהיו עושין לפני הזאה כדי לקבל אותה בטהרה, כדאמרינן בפרק שני דכריתות (ט, א) מה אמותיהם לא נטמאו לבדיה אלא במילה וטבילה והרלאת דמים אף אתם וכו', וע"כ כסדר מונה אותם שהרי אמרינן בהחולץ [יבמות מז, ב] מל ונתרפא מטבילין אותו מיד שהוי מצוה לא משהינן, ואם היתה מועלת טבילה לפני מילה היו עושין אותה מיד דשהוי מצוה לא משהינן, וטבילה מדבריהם היא וטבילה אחרת היה עושה אחר הזאה והיא עיקר ובה מיירי קרא דספרי. (ובמסכת מקואות) [ובתוספתא דפרה [פי"א] נמי תנא טבל ועלה אם יש עליו] שטף גשמים טמא, פי' שבעלה הזאה [ואם יש עליו] משקה טופח טהור. והא דאמרינן בפ"ב דמגילה [ב, א] לא טובלין ולא מזין אלא ביום, ומפרש בגמרא דמקשינן טבילה לזאה, מוקי לה ריב"א בטבילת אוזב וזאה ע"פ ירושלמי [מגילה פ"ב ה"ה] (וקתני) על שביעי דחוק לשלישי שטהור.

תוס' ישנים (המשך)

אחריה, דתניא בספרי [מקמ פי' קכט] וכבס בגדיו ורחץ בשרו במים, שאם הקדיש טבילה לזאה לא עשה ולא כלום. והא דתנן במסכת פרה [פי"ב מי"א] טבל האוזב ביום וזאה בלילה, בלילה וזאה ביום קבול אבל האדם עצמו טובל בלילה ומזה ביום, תומר ר"ת דהיינו טבילה שהיו עושין לפני הזאה כדי לקבל אותה בטהרה, כדאמרינן בפרק שני דכריתות [ט, א] מה אמותיהם לא נטמאו לבדיה אלא במילה וטבילה והרלאת דמים אף אתם וכו', וע"כ כסדר מונה אותם שהרי אמרינן בהחולץ [יבמות מז, ב] מל ונתרפא מטבילין אותו מיד שהוי מצוה לא משהינן, ואם היתה מועלת טבילה לפני מילה היו עושין אותה מיד דשהוי מצוה לא משהינן, וטבילה מדבריהם היא וטבילה אחרת היה עושה אחר הזאה והיא עיקר ובה מיירי קרא דספרי. (ובמסכת מקואות) [ובתוספתא דפרה [פי"א] נמי תנא טבל ועלה אם יש עליו] שטף גשמים טמא, פי' שבעלה הזאה [ואם יש עליו] משקה טופח טהור. והא דאמרינן בפ"ב דמגילה [ב, א] לא טובלין ולא מזין אלא ביום, ומפרש בגמרא דמקשינן טבילה לזאה, מוקי לה ריב"א בטבילת אוזב וזאה ע"פ ירושלמי [מגילה פ"ב ה"ה] (וקתני) על שביעי דחוק לשלישי שטהור.

שזה פרישתו לקדושה ואחיו הכהנים נוגעין בו וזה פרישתו לטהרה [א]ואין אחיו הכהנים נוגעין בו כמאן או ר"מ או רבי יוסי דאי ר' חנינא סגן הכהנים הא איכא נמי הא מתקיף לה רבי יוסי ברבי חנינא בשלמא ראשון שמא שלישי שני שמא שלישי שלישי שמא שלישי חמישי שמא שביעי ששי שמא שביעי שביעי שמא שביעי אלא רביעי למה לי הזאה כלל לא בשלישי איכא לספוקי ולא בשביעי איכא לספוקי ולטעמיך הזאה כל שבעה מי איכא והא קיימא לן [ב]דהזאה שבות [ג]ואינה דוחה את השבת אלא מאי אית לך למימר שבעה לבר משבת הכא נמי שבעה [ד]לבר מרביעי אמר רבא הלכך כהן גדול ביום הכפורים דלא בדידן תליא מילתא אלא בקביעא דירחא תליא מילתא בתלתא בתשרי בעי לאפרושי וכל אימת דמתרמי תלתא בתשרי מפרשינן ליה אבל כהן השורף את הפרה דבדידן תליא מילתא מפרשינן ליה [ה]ברביעי בשבת כי היכי דניתרמי רביעי שלו בשבת: ללשכת פרהדרין וכו': תניא [ו]רבי יהודה וכי לשכת פרהדרין היתה והלא לשכת בלוטי היתה אלא בתחלה היו קורין אותה לשכת בלוטי ומתוך שנותנין עליו ממון לכהונה ומחליפין אותה כל שנים עשר חודש כפרהדרין הללו שמחליפין אותם כל שנים עשר חודש לפיכך היו קוראין אותה לשכת פרהדרין [ז]תנן התם [ח]הנחתומין לא חייבו אותן חכמים להפריש אלא תרומת מעשר וחלה בשלמא תרומה גדולה לא דתניא לפי

והא דקאמר התם והזה הטהור על הטמא למה לי מטטרין סד"א שלישי למעוטי שני שביעי למעוטי ששי דקא ממעט ימי טהרה אבל היכא דעבד ברביעי ובשמיני אימא שפיר דמי קמ"ל יש לפרש אפילו למ"ד אין הזאה בזמנה מעלה ואו אי קאמר ברביעי אי בשמיני כלומר סד"א מי עבד הזאה קמייתא ברביעי והשניה בשביעי אי קמייתא בשלישי כמספטה ובתרייתא בשמיני קמ"ל דבעינן שיהא ד' ימים בין הזאה להזאה לא פחות ולא יותר וכן פירש רש"י התם:

דאי ר' חנינא סגן הכהנים הא **איכא נמי הא.** תימה לי אמאי איכא נמי שזה פורש ללשכה פרהדרין וזה פורש ללשכה שעל פני הבירה י"ל דלא קא חשיב אלא מילתא דחשיבותא שיש מעלה בזה מבזה אבל מה שזה פורש ללשכה זו וזה פורש ללשכה זו לאו מילתא דחשיבותא הוא בהאי טפי מבהאי אי נמי נ"ל לפרש דתרי מילי קחשיב שזה פרישתו לקדושה דהיינו [ט]ללשכת פרהדרין שהיתה בנויה בקודש ואפילו אח"ל שהיתה פתוחה לחול וא"כ הוה תוכה [י]חול[א] דאי לאו הכי הא אין ישיבה בעזרה [יא]וכ"ש שאין ישנים בה וא"כ לא הוי פרישתו לקדושה כיון דהיה בנוי בקודש ואפילו אח"ל שהיתה פתוחה לחול וא"כ הוה תוכה [יב]חול[א] דאי לאו הכי הא אין ישיבה בעזרה [יג]וכ"ש שאין ישנים בה וא"כ לא הוי פרישתו לקדושה יש לומר אפ"ה כיון דהיתה בנויה בקדש בסמוך לעזרה קרי ליה שפיר פרישה לקדושה וזה פרישתו לטהרה ללשכה שעל פני הבירה העומדת בהר הבית שאין בו קדושה יותר מירושלים אלא טהור יותר שהזב ובעל קרי וכל מי שטומאה יוצאה מגופו אין נכנסין לו ויש מפרשין ללשכת פרהדרין היתה פתוחה לקודש ואע"ג דא"כ קדש הוא ואין ישיבין בה יש לומר כיון שבנויה בחול ופתוחה לקדש ונהי דמוכה קדש לענין אכילת קדשי קדשים כדמשמע באיזהו מקומן (זבחים דף נו.) מיהו מותר ליכנס בה ולישן בה דלא קדשה לגמרי כקדושת עזרה דהא אמר בפרק איזהו מקומן (שם) דאין חייבין עליהן כרת טומאים הנכנסין שם והכי נמי מותר ליכנס ולישן בהם ועוד איכא בינייהו מילתא אחריתי שזה אחיו הכהנים נוגעין בו וזה אין אחיו הכהנים נוגעין בו ולא נהירא כדמשמע לקמן בשילהי פ"ב [דף כה. ושם] גבי זקן יושב במערבה דאין ישיבה בלשכות הבנויות בחול ופתוחות לקדש:

תנן התם הנחתומין **לא** חייבו **אותם להפריש אלא תרומת מעשר** וחלה. בפ"ב דמסכת דמאי פריך בירושלמי תנן [פ"ה] תניין הלוקח מנחתום כיצד מעשר וטול כדי תרומת מעשר וחלה וכו' הכא את אמר הלוקח מפריש וכה את אמר נחתום מפריש ר' יוחנן ור"א חד אמר כאן בעושה בטהרה כאן בעושה בטומאה גרמה לפרש מתני' דהכא בנחתום עם הארץ העושה בטהרה ששוכר גבל חבר לעשות לו חלתו בטהרה הלכך כיון דטרח כולי האי ממכיון עליה נמי דודאי תקנה ואין צריך הלוקח ממנו להפריש והיינו מתני' דמחייבא הלוקח להפריש מיירי בנחתום עם הארץ דלא מפריש וחד אמר כאן במדה דקה כאן במדה גסה ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא וכו' ומפרש התם אמתניתין אחריתי טעמא דחילוקא דבין גסה לדקה משום תיובתא שלא יאכלו בטל בשם רבי יוחנן מדה דקה הואיל והמוכר משתכר הוא מפריש מדה גסה לוקח משתכר לוקח מפריש ופריך התם וקשיא על דרבי יוחנן אם בעושה בטהרה יפרישו על הכל פי' אפילו מעשר שני ונקקוה לירושלים ומשני בדין הוא שלא יפרישו כלום שאין מוסרין ודאי לעם הארץ כלומר דאפילו ודאי דאיכא למימר דעם הארץ יעשרנו אפי' הכי לא סמכינן עליה דמיישינן דילמא לא מתקן ליה והיינו דקאמר אין מוסרין אפי' ודאי לעם הארץ דוקא אבל לחבר שרי ומתניתין בנחתום חבר שמוכר לחבר עפקינן וא"כ בדין הוא דהנחתום לא יפרישו לכל הפחות מעשר שני משום דטריחא מילתא טובא לאסוקיה לירושלים פטורים הנחתומין מלהפרישו מעשר שני משום דטריחא מילתא ומתוך שהפרהדרין הללו חובטין אותן וכו' מיהו חבר הלוקח מהם מפרישו מעשר שני ומעלהו ואוכלו בירושלים ואין לפרש שאין מוסרין ודאי לעם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודה של ירק ובפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) (דף לז:) מוכח דאין מוסרין דמאי לעם הארץ גבי עם הארץ שאמר לחבר קח לי אגודה של ירק ובפ' המוכר את הספינה (ב"ב דף פח.) גבי הלוקח ירק מן השוק וכו' ובפ"ק דחולין (דף ו.) הנותן לחמומו[ב] מעשר את שהוא נותן לה[ג] ואת שהוא נוטל הימנה[ד] ומקשה [ה]נמי על דרבי אלעזר אם במדה דקה יפרישו על הכל ולא משני מידי לפי שכבר מירץ לר' יוחנן והוא הדין לר' אלעזר ובירוש'

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"ב מהלכות פרה אדומה הל' ג:
כב ב שם הלכה ב [וס"ו מהלכות קרבן פסח הל' ו]:
כג ג מיי' פ"ג מהל' פרה הלכה ד:
כד ד שם הלכה ה:
כה ה מיי' פ"ט מהל' מעשר הלכה יב:

רבינו חננאל

... משעה שהפרישו ודאי נזהר ולא, נטמא. ואם ניחוש [לרביע] שמא שביעי הוא התורה אמרה ביום השלישי ואח"כ ביום שביעי, [ו] ולכשיבא הרביעי פרישת שביעי לטומאה השלישי לטומאה קודם הפרישה הוא ביום אחד. וכיון שלא הזה בו ביום השביעי אינה מצוה שאינה מצוה אלא בשקדמה הזאה בשלישי, ואוקימנא לבר מרביעי וכו' ופשוטה היא. פירוש לשון (סנהדרין) [פרהדרין] כגון אגרדמים הממונה לשווקים. בלוטי חכמי הנצה ושניהן בלשון יון. ת"ר הנחתומין לא חייבום החכמים להפריש אלא תרומת מעשר, שהוא חלק אחד ממאה. פי' (חייב) מי שיש לו ק' איפות חייב לתת מהן ר' איפות ללוי מעשר וחייב הלוי לתת מאלו ר' איפות איפה אחת לכהן והיא תרומת מעשר, נמצאת התרומת מעשר שחייב הלוי לתת לכהן איפה אחת שהיא אחת ממאה איפות (שלישית). והלוקח מעם הארץ דבר ברור הוא שהתרומה שהיא שנים ממאה והיא אחת מנ' ודאי מפרישין ונותנין אותה לכהן.

ו) [דכתי רבינו אלו כמו שהם לפניו הם משולני הגנה ואולי ג"ל ואם באתו לאוס הרביעי לפרישה דשביעי לטומאה הוא השלישי לטומאה הי' ביום אחד שהיה קודם הפרישה וכיון שלא הזה וכו' כל"ל].

מסורת הש"ס

א) פסחים פה., ב) [אמר], ג) דמאי פ"ב מ"ד, ד) (ל"ל לאכול), ה) [כמאיתא במעשר שני פ"ג מ"ח והכיאו הש"ס פסחים פו.], ו) בירושלמי,

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דאי וכו' לשבת פרהדרין שחית' בנויה. עיין לקמן דף י ע"א תוס' ד"ה תון: **בא"ד** וכ"ש שאין ישנים בה. עי' תוס' פוסק דף מג ע"ב תוס' ד"ה תשבו:

מוסף רש"י

בשלמא ראשון שמא שלישי. ואע"ג דאיכא לספוקי שמא עשירי או יותר הוא, הכא ודאי שפיר ממי, דכל מה שמשהה הזאה לשמונה אין בכך כלום ונכנס שלא יכנס ושלא יטמאו בימים שבין הזאה לזאה (קדושין סב.).

מוסף תוספות

א. דבתר פתיחה אדיל. רש"י פסחים פו. ד"ה תוקן. ב. עיסתו לאפות. רש"י מולין ו. ד"ה הנותן. ג. דאי מיחלפא ליה שלא יהא חבר זה נותן לפניה מכשול. שם ד"ה מפני. ד. שמא החליפה. שם ד"ה ואת.

תוס' ישנים

שנותנין עליה ממון לכהונה. שנותנין ממון למלכות בית חשמונאי וכו', כך פירש בקונטרס. ואין נראה שהרי הן עצמן היו כהנים גדולים, אלא למלכי בית (דוד) [הורדוס] היה. והא דאמרינן לקמן [יח, ב] תרקבא דדינרי עילא ליה מרתא בת בייתוס דעאי מלכא, אין זה אותו של בית חשמונאי דקדושין פרק האומר [סו, ב] אלא אחר היה ולשון דכהונה דקאמר לגורך כהונה קאמר.

לפי ששלח. יוחנן כהן גדול שגזר על הדמאי בסוטה בפרק עגלה ערופה (דף מח.): **המוליא מחבירו עליו הראייה.** מכי אפרשיה ואפקעיה משום טבל אין בו אלא ספק גזל לויים ועניים חוץ מתרומת מעשר שבתוך מעשר ראשון אותה יתן לכהן איש איסור ועון מיתה באכילתה וגלוי ועני יאמר הביאו ראיה שלא עישר עם הארץ שלקחתי ממנו: **נפרשו ונסקו.** שהרי יש בו איסור לא מוכל לאכול בשעריך [1] יפרישו כדי לתקן טבלו הוא ולא פסלי ביה מידי דהא איתו נפשייהו הדר קא אכלי ליה בירושלים: **חובטין אותן.** (מן) הגתמומין כל י"ב חודש משנה לשנה הממונים מתחדשין ומכנידין למנות עליות לגבות ממון כשהן מתחדשין: **לא אטריחונהו.** וסמכו לומר שרוב עמי הארץ מעשרין הן: **פורסי.** פקידי המלך: ששהו

[6] לפי [א] ששלח בכל גבולי ישראל וראה שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא מעשר שני נפרשו ונסקו ונכלכלוהו בירושלם אמר עולא מתוך שפרהדרין הללו חובטין אותן כל י"ב חדש ואומרים להן מכרו בזול מכרו בזול לא אטרחונהו רבנן מאי פרהדרין פורסי אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן מאי דכתיב [1] יראת ה' תוסיף ימים ושנות רשעים תקצרנה יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ארבע מאות ועשר שנים ולא שמשו בו אלא [א] י"ח כהנים גדולים ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ד' מאות ועשרים שנה ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים צא מהם מ' שנה ששמש שמעון הצדיק [2] ושמונים ששמש יוחנן כהן גדול עשר ששמש ישמעאל בן פאבי ואמרי לה י"א ששמש ר' אלעזר בן חרסום מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו [6] [3] א"ר יוחנן בן תורתא [7] מפני מה חרבה שילה מפני שהיו בה שני דברים גלוי עריות ובזיון קדשים גלוי עריות דכתיב [2] ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד ואע"ג [5] דאמר ר' שמואל בר נחמני א"ר יוחנן כל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה מתוך ששהו

ברתותא הוא דפטר בדמאי היכא דגבלה במי פירות אבל רבנן פליגי עליה ואם כן לית לן לאוקמא מתניתין כיחידאה ומשני אלא כר' יוחנן כאן בעושה בטומאה כאן בעושה בטהרה מתניתין דפ"ק שטרח להביא גבל שעושה בטהרה דמסתמא ולאי תקין והדר קאמר אלא כר' אלעזר פירוש אי נמי איכא לשנויי כר' אלעזר כאן וכאן בעושה בטהרה אלא במתארח אצלו אבל ברבים אינו נאמן עד שיקבל עליו ברבים וכה ברבים אין קיימין כלומר מתניתין דפ"ק דמתארח אצלו דאקילו רבנן גביה וכדתניא פרק קמא דחלה בתוספתא הלוקח מן הנתמום ומן האשה שעושה למכור בשוק צריך להפרישה אלא דמאי מבעל הבית ומתארח אצלו אין צריך להפרישה אלא דמאי אבל אלה של ודאי טבל צריך תיקון כדתניא בירושלמי העושה עיסה מטבל בין שהקדיש חלה לתרומה בין שהקדיש תרומה לחלה מה שעשה עשוי וחלה לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ותרומה לא תאכל עד שיפרישו חלה:

מעשר ראשון ומעשר עני נמי לא המוציא מחבירו עליו הראיה. ולאו דווקא נתמום אלא אפילו אם אדם נמי מפרישן והן שלו כדאמרינן בשילהי מסכת סוטה (דף מח.) עמד והתקין להם הלוקח פירות מעשר מהן תרומת מעשר ונותנה לכהן ומעשר שני עולה ואוכלו בירושלים ומעשר ראשון ומעשר עני המוציא מחבירו עליו הראיה והא דלא אמרינן נמי בתרומת מעשר מפרישה והיא שלו וימכרנה לכהנים ויטול דמיה י"ל כיון דדבר מועט הוא שאינו אלא חלק אחד מק' ועוד דמיה מועטין הוא צריך למוכרה בזול שאין לה אוכלין מרובין תקינו רבנן שיתננה לכהנים:

ולא שמשו בו אלא י"ח כהנים. ריב"א גרים שמנה כהנים כדכתיב בהליל בדברי הימים (א ה) עזריה אשר כהן בבית אשר בנה שלמה [8] אמריה אחיטוב לדוק שלום חלקיה עזריה שריה ויהוידע והוא הלך בהגלות ה' את יהודה [9] אמנם בכל הספרים וכספרי (פרשת [10] פנחס) ובירושלמי גרסינן י"ח כהנים וג"ל לקייס גירסת הספרים וט' כהנים גדולים היו עד יהוידע וכו' וסגני כהונה שמתקיינין לכל אחד סגן תחתיו הרי י"ח כדאשכחן בפוף מלכים דקא חשיב לכהן גדול וסגן שלו בהדי הדדי דכתיב ויקח רב עזחיס את שריה כהן הראש [11] ומשנהו לפניהו וא"ת א"כ בבית שני ניחשוב נמי סגני כהונה א"כ הוה ליה למימר קרוב לשש מאות כהנים גדולים ששימשו בו י"ל הא לא קשיא דבית ראשון נקט שפיר י"ח הן וסגניהון לרוחתא דמילתא דאפילו את"ל אי אפשר אלא יארע אונס ושימס סגן תחתיו אפילו הכי לכל הפחות קרוב לג' מאות היו אי נמי ג"ל די"ח כהנים דקאמר היינו מפנחס ואילך שיתנה לו ולזרעו אחריו וכן משמע בספרי לכן אמור הנני נותן לו וגו' מלמד שעמדו ממנו בבנין ראשון י"ח כהנים גדולים ובבנין שני פ' כהנים וכו' ובנין ראשון קרי ממשכן ואילך עד גלות הארץ וכן יש בירושלמי ברראשונה שהיו משמשין הוא ובנו וכן בנו שימשו י"ח כהנים והא דקאמר הכא בשמעתא זה מקדש ראשון שעמד ד' מאות ועשר ולא שימשו בו אלא י"ח משום דבעי למימר מקדש שני שעמד ד' מאות ועשרים ושימשו בו קרוב לג' מאות נקט נמי מנין בית ראשון ומיהו אותם י"ח כהנים לא שימשו כולם בבית ראשון וה"פ ושימשו בו י"ח כלומר שימשו בו כהנים כל כך עד שהשלימו לחשבון י"ח עם אותם ששימשו מעיקרא וכן מצאתי בדברי הימים אלעזר פנחס אביאשוע בקי עזי זרחיה מריות אמריה אחיטוב לדוק אחימעץ עזריה יוחנן עזריה אמריה אחיטוב לדוק שלום חלקיה עזריה שריה יהוידע הרי מאביאשוע בן פנחס עד שריה יש י"ח כהנים ולא שריה בכלל לפי ששריה גלה בגלות יכניה ולא קחשיב באותם י"ח כהנים אלא אותם ששימשו כל ימיהם אבל שריה שגלה בגלות יכניה כדאיתא בפוף מלכים ויהוידע שגלה בגלות צדקיה לא קא חשיב והרי"ר יעקב בש"ה אמר לנו בש"ר יקותיאל הלוי מורמיט"א דעזריה לא היה בימי שלמה אלא היינו עזריה שהיה בימי עוזיהו ולפי שמסר נפשו על עבודת בית המקדש כשבא עוזיהו לשרת וחירף אותו כדכתיב בדברי הימים [3] (ב כו) לכן נקרא על שמו וייסר לפניו ושוב מצאתי כן בפי' דברי הימים שפירשו תלמידי רב סעדיה זל"ל והא דספרי איכא שבבית שני היו שמונים כהנים ובירושלמי איכא נמי הכי ואמרי לה פ"א ואמרי לה פ"ב ואמרי לה פ"ג וכשמעתא אמרי ג' מאות יש לומר התם לא קחשיב אלא כהנים שיצאו מפנחס [4]:

רבי

ולא אטרחינהו רבנן. ופ"ק הא אמרינן בהזהב [ב"מ מז, ב] הקדש שוה מנה שחילנו על שוה פרוטה מחולל, והוא הדין למעשר שני, ומי דלא אטרחינהו, לחלנו מיהא בשוה פרוטה. וי"ל דאפילו מחולל לא ניחא להו לרבנן לתקוניה שלא לעשות כן בדברים אחרים. מיהו בנטען בפ' התקבל [קפ, ב] הוי משמע קצת דמעשר שני לא מהני לחלנו בשוה פרוטה, דקאמר מערערינן על מעשר שני, כיצד, אומר אדם לבנו ולבתו כו' הא לכם מעות הללו ופדו בהן מעשר שני, ומי במעשר שני מזמן הזה הן הרבנן. ומזמן הזה מה הערעור לריך כיון דשוה מנה שחילנו על שוה פרוטה מחולל אפילו [לכתחילה] מזמן הזה כדאיתא בערכין [כט, ב] גבי הטוח גבוה דאתחרמיהו לגבוה. אלא דלא אטרחינהו לחי ליה התם. אבל קשה לרבינו אלחנן דהיכי אתרמינן בבכורות פרק עד כמה [ל, ב] לעשות כן בדברים אחרים.

[1] סוטה מח. ב"מ ב. [מוספ' סוטה ספ"ג], [2] [ברכות כט.], [3] [עיין בעין יעקב], [4] [מוספתא סוף מנחות], [5] שבת נה:, [6] [דברים יב], [7] [ל"ל פ' בלק], [8] [ל"ל ואת לפניהו כהן מפנס], [9] [ועי' תוספות זבחים קפ: ד"ה ואיכדן],

תורה אור השלם

1. יִרְאַת יְיָ תּוֹסִיף יָמִים וּשְׁנוֹת רְשָׁעִים תִּקְצַרְנָה: משלי י כז
2. וַעֲלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֵת כָּל אֲשֶׁר יַעֲשׂוּן בָּנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֵת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת הַנָּשִׁים הַצֹּבְאוֹת פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: שמואל א ב כב

הגהות הב"ח

(ו) גמ' לא הוליא שנתו אמר ר' יוחנן בן תורתא וכל כך למה לפי שהיו ליקחין אותה בדמים דאמר ר' אסי תרקבא דדינרי עיילה ליה מרתא בת בייתוס לינאי מלכא עד דאוקמיה ליהושע בן גמלא בכהני רברבי ואמר ר' יוחנן בן תורתא מפני מה:

הגהות הגר"א

[א] גמרא ולא שמשו בו אלא ס"ט עשר. כל"ל (ועיין בפירושו על דברי הימים ב סימן ה' פסוק ל"ו):

מוסף רש"י

וראה שאין מפרישין. סהיו עמי הארץ מזלזלין במעשרות ולא היו מפרישין אלא תרומה גדולה (ב"מ צ:). **כל האומר בני עלי חטאו.** בשאת איש, אינו אלא טועה. ומיהו בשוין קדשים מעלו (שבת נה:).

מוסף תוספות

א. הרי עזריה הכהן שמש תחלה בבית הראשון. ויטב"ש. ב. צא וחשוב מעזריה ועד שריה ולא תמצא אלא שמונה כהנים בלבד. סס. והרוצדק שהוא בגולה. תוס' הרא"ש. ג. וילך אליו עזריהו הכהן הראש ויאמר לו לא לך עזיהו להקטיר. סס.

תום' ישנים

ולא אטרחינהו רבנן. ופ"ק הא אמרינן בהזהב [ב"מ מז, ב] הקדש שוה מנה שחילנו על שוה פרוטה מחולל, והוא הדין למעשר שני, ומי דלא אטרחינהו, לחלנו מיהא בשוה פרוטה. וי"ל דאפילו מחולל לא ניחא להו לרבנן לתקוניה שלא לעשות כן בדברים אחרים.

כו א מיי' פ"ט מהלכות מעשר הלכה ח:

רבינו חננאל

והמעשר יש מי שנותן אותו ללוי ויש מי שאינו נותן. ומחזיקין אותו (בספין) [בספק שמא נתן] ושמא לא נתן. ותרומת מעשר זר האוכלו חייב מיתה, כמו התרומה שהיא אחת מחמשים. לפיכך חייבו חכמים להפריש כל הקונה (ובביאה) [תבואה] מעם הארץ חלק אחד ממאה שהיא שיעור תרומת מעשר ונותנו לכהן. אבל המעשר שהוא בלאו לא חייבום מספק. וזה מפורש במס' שוטה פרק [עגלה ערופה]. א"ר יוחנן יראת ה' תוסיף ימים זה מקדש ראשון שעמד ת"י שנה ולא שמשו בו אלא שמנה עשר כהנים. ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני שעמד ת"כ שנה ושמשו בו יתר (מש') [משלש מאות] כהנים [גדולים] מפני שהיו חרבה [שילה] מפני שהיו בה ב' דברים, ביזיון קדשים וגילוי עריות כו'. ומפורש במסכת שבת פרק [במה בהמה דף נה].

תום' ישנים (המשך)

דכתמרא דר"י ממילא להו שביעית ומשוך על שביעית משוך על מעשר, והלא יכול נחלנו על שוה פרוטה, דכי האי גוונא אמרינן בפ"ק (דבכורות) [דבשת יז, ב] דגבי תרומה גדולה לא חשידי דאפשר להו למיעבד כדשמואל דאמרה אחת פוטרת כל הכרי, אלא ס"מ דמעשר שני אינו מתחלל על שוה פרוטה. אך יש לדחות כי פעמים אין לו שוה פרוטה ולכך יש לחושדו על כך. **ולא שמשו בו אלא** י"ח **בהנים.** ר"מ גרים שמונה כהנים ולא גרס עשר כי לא חשוב מדברי הימים מעוזיה שכתוב [דהי"ב ה, לו] הוא אשר כיהן בבית אשר בנה שלמה בירושלים, עד יהוידע לא המצא רק שמונה, והיולדק המשיעי לא קחשיב שהלך בגולה, ואמרינן בספרי [פנחס פי' קלא] הנני נותן לו את בריתי שלום, שעמדו שמונה גדולים בבית ראשון [בכהנים גדולים כבית ראשון]. ואומר רבינו שיש שם כתוב שמונה עשר כמו בספרים שלנו. ומיהו יש גורסים שיש עשר וקחשיב מלדוק שהיה בבנין הבית המקדש שיעמד בבהונה גדולה ואמיעמע בנו תחתיו, ומשוך ומצלא שיש עשר עד יהוידע. ומה שכתוב גבי עזריה הוא אשר היכן בבית וגו', לא בעי למימר שהיה רשם לכהנים, אלא הכי פירושו הוא אשר עשה אותה גערה שבגער בעוזיהו שהלך על המזבח להקטיר, כדכתיב [דהי"ב כו, יח] (וילך אליו) [ויבא אחריו עזריהו הכהן ויאמר לו לא לך עוזיהו להקטיר וגו'. תימה קשה אמאי לא חשיב יהוידע הכהן בבית ראשון, ושמא אחד מהם היה. ויהוידע בן יהוידע הכהן לא חשיב בהכהני דבית שני, וכן יוחנן בן נרבאי בפ' מקום שנהגו [פסחים מג, ב] ושמא לא הגיעו ימיו. רבי יוחנן בן תורתא. בפסיקתא [רבתי פי"ד] מפרש שנתגייר על ידי פרה, אך שם כתוב ר' יהודה בן תורתא.